

Po dokončanem poduku so g. dr. Kornauth in večina udeležencev ogledali deželni muzej. G. dr. Kornauth zagotovil je, da odnese seboj iz Kranjske najboljše vtise; teh vtisov nabral si je v postojnski jami binkoštni ponedeljek, ob velikem zanimanju udeležencev na njegovem izvrstnem predavanju in pa v deželnem muzeji. Veseli ga, da smo ravno Kranjci prvi, ki smo se začeli s zanimanjem baviti s pokončavanjem mišij z bacili; kajti iz vse ostale državne polovice se je do sedaj pri njem oglasilo za tak poduk celo osem posameznih strank.

Bog daj najboljšega vspeha pri tem prekoristnem početju! O priliki pa še več spregovorimo o tem načinu pokončavanja mišij.

### Kmetijske raznoterosti.

**Vino, ki zgubi kislino.** Semtertja se pripeti, da vino izgubi vso kislino. To prihaja od neke posebne vrste vrenja. Tako vino se ne da popraviti, ako bi se mu le pridejalo samo kislega vina. Vino bi le z nova zavrelo in kislino izgubilo. Tako vino se naposled popolnoma spridi. Pomaga se mu samo, če se ogreje do 60°, kar uniči tiste organske snovi, ki prouzročujejo vrenje. Potem se pa pridene vinu kacega kislega evička.

### Poučni in zabavni del.

#### Balkanska mesta.

##### Kazanlik.

Gotovo je jeden najlepših krajev v Bolgariji Kazanlik. To mesto polno vrtov je nastalo še le v novejšem času z združenjem več vasij. Razni največ nemški potovalci mej njimi tudi pokojni pruski generalni feldmaršal Moltke niso mogli dovolj prehvaliti lege tega bolgarskega mesta. Mesto je v lepi Tundški dolini, ki kakor kak okrogel zaliv daleč sega mej balkanske gore. Po vsej dolini so lepa polja, gaji in rožni vrti. Ta dolina je posebno lepa spomladi, ko rože cveto, po balkanskih planinah pa se blišči beli sneg. Tedaj se skoro ne da popisati lepota tega rajskega kraja.

Po tej dolini je tudi visocih starih gomil, katere pa še niso dovolj preiskane. V nekaterih, katere so preiskali, našli so poleg človeških kostij staro orožje in razno orodje ter kinč. Natančno preiskovanje teh gomil po Bolgariji, zlasti okoli Kazanlika bi precej pojasnilo staro zgodovino teh pokrajin. Te gomile kažejo, da se kazanliška okolica ne odlikuje samo po svoji prirodni lepoti, temveč tudi po svoji preteklosti, samo, da je ta še premalo znana in preiskana.

Mesto samo zagledaš, ako se mu že prav približaš. Skrito je v lepem gozdu velikanskih orehov, kostanjev in brstov. Rudeče hišne strehe in pa beli minoreti se kar poizgube mej drevesnim zelenjem košatih drevesnih vrhov. Mestne ulice so lepe in široke, posebnih velic stavb pa ni. Semtertja so neznatne mošeje, popolnoma nove cerkve, jeden ženski samostan, okrog katerega je

polno ruskih in bolgarskih grobov iz poslednje vojske. Okolu mesta so lepa sprehajališča polna sence mej sadovnjaki, raznimi vrti in lepimi vinogradi ob šumečih potokih posebno proti veliki vasi Jenina pod Balkanom.

O zgodovini tega lepega kraja je kaj malo znanega. Po velicih gomilah soditi, vladali so tukaj trakijski rodovi. V kazanški dolini je bilo nekda menda središče keltske države Tyle kakih 300 let pred Kristusom. Od tod se menda kazanliška okolica zove Tulska polje. Nekaj razvalin in pa sledovi stare rimske ceste dokazujejo, da je ta kraj tudi ob rimskih časih in srednjem veku bil dobro znan.

Prebivalcev ima mesto po poslednji ljudski štetvi 9480, mej temi je 7498 Bolgarov, 1618 Turkov, 316 židov, 17 Grkov, druge narodnosti so pa le neznatno zastopane. Prebivalci so obrtniki, vrtnarji, kmetje in trgovci. Kar se tiče duševnega delovanja, niso tako znani kakor Staro Zagorjanci ali Gabrovčanje, kateri so dolgo bili tako rekoč na čelu bolgarskega duševnega gibanja. Sploh ima vse življenje v Kazanliku bolj vaški značaj. Državnih šol v Kazanliku družih ni, kakor učiteljišče združeno s trirazredno šolo, na katerem zavodu uči z ravnateljem vred 10 učiteljev.

Kazanličanje se največ pečajo z vzgojevanjem rož, iz katerih delajo rožno olje. Po polji, posebno po rebrih, kakor na Slovenskem vinogradi in hmeljniki, so v kazanliški okolici rožni vrtje. Grmi se nasade mej globokimi brazdami. Po zimi se pokrijejo s prstjo in se jim pognoji. Cvetje teh rož je polno, navadno bledorudeče; le redkokedaj bele barve. Rože, ki se goje okrog Kazanlika, pripadajo trem različnim vrstam.

Rožno olje, ki se napravlja iz rožnega cvetja, ima silno močen duh. Večini ljudij se ta duh zdi prijeten, nekaterim je pa zoprno. Mala, kakor bob velika stekleničica tega olja zadostuje, da bode vsa obleka dišala po njem, ako jo ž njim poškropiš. S pridelovanjem rož se pečajo skoro sami kristijanji, in delajo največ ženske.

Trgovina z rožnim oljem je pa v rokah neke nemške večje tvrdke in šestih bolgarskih trgovcev, kateri gredo večkrat po kupčiji na Francosko in druge zapadno-evropske dežele. Cena rožnemu olju pa močno pada, ker se ga vedno več prideluje. Rožni vrtje so se namreč podvojili, od kar Bolgari niso več pod Turčijo.

Zgodovina rožarstva v Bolgariji pa še ni pojasnjena. Stari zgodovinarji že omenjajo rož v Makedoniji, vendar pa je jako dvomljivo, da bi že od tedaj izviralo izdelovanje rožnega olja. Verjetneje je, da se je ta panoga kmetijstva in obrtnije zanesla v Bolgarijo iz orijenta še le pod turško vlado.

V Kazanliku je jedna steklarna, ki izdeluje steklenice za rožno olje. Ta tovarna pa le pretaplja staro steklo, katerega skupljujejo po vsej Bolgariji in tudi po Makedoniji. Slednje leto ta tovarna izdela kacic 6000 steklenic.

Poleg rožnega olja izdelujejo pa v Kazanliku tudi jako veliko orehovega olja, ker je po kazanliški okolici dosti orehov. Orehovo olje prodajajo največ v Drinopolje.



Pa tudi vinstvo okrog Kazanlika, kakor sploh v Južni Bolgariji lepo napreduje. Poleg tega je pa omeniti, da v Kazanliku izdelujejo tudi mnogo mila in sveč.

Vsled svoje lepe lege in rodovitnosti okolice ima mesto pričakovati še najlepšega razvoja.

## Poučni in zabavni drobiž.

Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda izšel je IX. zvezek, ki obsega za mladino jako primerno povest „Ljubezen do mamice“, katero je spisal Josip Matéjev. Mi drobno knjižico priporočamo vsem prijateljem slovenske mladine in omenjene družbe. Pripravna je posebno za darilo mladini ob raznih prilikah. Pisana je v gladki slovenščini, kar tudi nekaj pomenja.

— Tri obravnave pred goriškimi porotniki v mesecu aprilu 1893. zove se knjižica, ki je izšla v založbi goriške „Soče“. V njej so popisane kazenske pravde, ki so v tesni zvezi s političnimi razmerami goriških Slovencev, namreč; Nemški profesor Babsch proti „Novi Soči“, Šest slovenskih Podgorcev pred porotniki in Zdravnik Braun proti bivšemu uredniku „Rinnovamenta“.

**Zanimiva operacija.** V Krakovu je nekemu delavcu pal v oko košček železa. Da bi je izvlekli, so vzeli jako močen električen magnet in izvlekli železen košček. Rana se je potem kaj hitro zacelila.

**Princ — očesni zdravnik.** Bavarski princ Karol Teodor je že dva tisoč osebam izrezal mreno z očesa. Princ je jeden najboljših očesnih zdravnikov v Evropi. Pri operacijah mu pomagata soproga in hčer.

**Bela detelja in med** je najboljšo zdravilo za beli tok. Ako se čaj pije na tešče z eno žlico medu, gotovo pomaga.

## Novice.

### Deželni zbor.

Posl. Stegnar poroča o dež. muzeju. Posl. dr. Tavčar graja muzejsko vodstvo, povdarja potrebo reorganizacije in želi, da bi se napravil slovenski prevod Dežmanovega voditelja po muzeji. Poslanec dr. Papež in dež. glavar Detela sta pojasnila nekatere muzejske zadeve. Govorila sta še posl. baron Schwegel in Hribar, na kar se je poročilo o muzeji vzelo na znanje in izrekla dobrotnikom in pospešiteljem muzeja zahvala. Isti poslanec poroča o šolstvu in stavi nastopne predloge: 1.) Dež. odboru se naroča, da ponovi prošnjo do e. kr. deželnega šolskega sveta zastran učnih razmer na nemških ljudskih šolah v kočevskem okraji, katere obiskujejo slovenski šolski otroci in da se konstatuje njih število. 2.) Dež. odbor naj poizveduje, kako je z zastalimi šolskimi globami osobito v postojinskem okraji in naj vsaj v letnem poročilu za leto 1893. o tem deželnemu zboru poroča. 3.) Vse druge točke § 8., lit. A. letnega poročila vzamejo se v vednost. — Posl. Hribar graja vlado, ker s poročilom glede šolskih razmer na Kočevskem tako odlašajo. Dež. vlade voditelj g. baron Hein odgovarja in vlado opravičuje. Predlogi odsekovi se na to vzprejmo. Posl. Klein poroča o letnem poročilu dež. odbora in sicer o obrtnem pouku ter v imenu dotičnega odseka nasvetuje: 1.) Dež. zbor jemlje hvaležno in radostno na znanje, da misli vis. vlada obrtni pouk razširiti na pouk v kovinskem, pletarskem in lončarskem obrtu ter želi, da bi se ta pouk skoro otvoril. 2.) Dež. odboru se naroča, naj se iz nova obrne do vis. vlade, da v zmislu deželnozbornega

sklepa z dne 31. oktobra 1891. leta za nadziranje obrtnih nadaljevalnih šol na Kranjskem imenuje zgolj take nadzornike, ki so strokovnjaki in popolnoma poznajo deželne razmere ter so do cela vešči obema deželnima jezikoma. 3.) Dež. odbor naj v prihodnjem sestanku poroča dež. zastopu, kakšni so uspehi poučevanja v krojaško-obrtni šoli gosp. Matije Kunca in ali bi kazalo v prihodnjem letu zopet ustanoviti podpore za učence rečene šole. 4.) Vse drugo poročilo vzprejme deželni zbor blagovoljno na znanje. — Predlogi vzprejmo.

V seji dne 13. maja t. l. utemeljuje posl. Kersnik svoj samostalni predlog glede slamarske obrti v Domžalah. Vzrok, da je ta obrt jel propadati, je inozemska konkurenca. Da pa Domžalci ne morejo konkurirati z inozemci je vzrok to, da jim pomanjkuje dobrega materiala in pouka. Temu treba je odpomoči. Predlog izroči se upravnemu odseku. Posl. Murnik utemeljuje svoj samostalni predlog zaradi prenaredbe reformne tarife južne železnice. Govornik obširno s številkami dokazuje koliko višji so tarifi pri južni železnici, nego pri drž. železnici. Ravnateljstvo pač ni dobro pomislilo, ko je uvelo tako zvano reformno tarifo. Ako se ta ne premeni, morale bodo nekatere industrije celo prejenjati, kajti nekaterega blaga zaradi previsokih tarif sploh ni mogoče pošiljati. Govornik je za poddržavljenje južne železnice. Predlog, katerega smo že objavili, izroči se upravnemu odseku. Posl. dr. Vošnjak stavi nastopna nujna predloga: „Glede na silno sušo, ki preti uničiti vse poljske pridelke v mnogih občinah na Kranjskem, naroča se dež. odboru, da prosi finančno ministerstvo: 1.) Da z ozirom na zakon z dne 6. junija 1888. zemljiški davek v občinah, kjer je suša uničila vse, ali večji del pridelkov, odpiše in 2.) da se sploh zemljiščni davek ne iztirja pred jesenjo. Oba predloga vzprejmeta se ednoglasno. Posl. vitez Langer poroča o letnem poročilu dež. odbora in sicer o deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu. Poročevalec kritikuje poročilo šole in predlaga, naj se poročilo dež. odbora vzame na znanje, ob enem pa naroči dež. odb.: 1. Pri podeljevanju ustanov učencem na deželni vinarski, sadjarski in kmetijski šoli na Grmu naj v prvi vrsti gleda na to, da se ustanove podeljujejo takim kmečkim sinovom, od katerih je pričakovati, da bodo po dovršeni šoli stalno se pečali s kmetijstvom na svojem posestvu. 2. Vodstvo šole naj predloži tako letno poročilo, iz katerega bode mogoče posneti jasno podobo o gospodarstvu. 3. Učni red naj se predrugači, da se nemščina ne bode podučevala ob nedeljah. Vsi predlogi se po nekaterih pojasnilih posl. dr. Vošnjaka vzprejmo. Posl. Kersnik poroča o načrtu zakona glede plačevanja stroškov za straže pri živinskih kužnih boleznih, in v imenu upravnega odseka priporoča nastopni načrt zakona: § 1. Stroške, kateri nastanejo pri živinskih kužnih boleznih za postavljanje straž vsled veterinarsko policijskih odredb, izdanih na podstavi zakonov z dne 29. febr. 1880. l., drž. zak. št. 35 in 37, in izvršitvenih ukazov z dne 12. aprila 1880. l., drž. zakona št. 36 in 38, morajo, v kolikor teh stroškov po zakonu niso obvezani plačevati državni zaklad, dežela ali posamezne osebe, trpeti enakomerno: 1. občina, katera je obvezana postaviti straže; 2. sodni okraj, kateremu pripada ta občina, in 3. dežela. Stroške pod 2 je razdeliti na vse občine tega sodnega okraja po razmerju predpisanih neposrednih cesarskih davkov; prosto pa je tem občinam dogovoriti se o kakem drugem razdelilnem merilu. Mestna občina ljubljanska velja glede doneska ad 2 kot samosvoj sodni okraj. § 2. Ugotovitev in porazdelitev teh stroškov, kakor izterjavanje in odpravo v § 1. pod 2 in 3 navedenih doneskov oskrbuje deželni odbor. — Posl. Pfeifer stavi k temu načrtu zakona nastopni dodatni predlog: „Kedar je v občini, ki ima postaviti stražo, oziroma v sodnem kraju, kateremu pripada ta občina za zalaganje dotičnih stroškov treba višje nego 2% priklade na direktne davke, tedaj mora višjo potrebsčino prevzeti deželni zaklad“. Po kratki debati se načrt zakona vzprejme in odkloni posl. Pfeiferja predlog. Posl. Murnik poroča v imenu